

## *Kortere anmeldelser*

### ALMINDELIG HISTORIE

CARSTEN DUE-NIELSEN, HANS KIRCHHOFF, KARL CHRISTIAN LAMMERS, TORSTEN NYBOM (red.): *Konflikt og samarbejde*. Festskrift til Carl-Axel Gemzell. Museum Tusulanums Forlag. København 1993. 415 sider.

Både i tid og rum er emnerne for denne udgivelse samlet om et antal temaer, der i modsætning til mange festskrifters mere spredte fægtning gør et flertal af afhandlingerne relevante for forskere i moderne historie og politologi. Oven i købet udgør Ib Damgaard Petersens afhandling om de lange historiske cykler siden 1495, hvad man kunne kalde en slags analytisk ramme for forståelsen af politikens vilkår i specifikke historiske perioder. Bortset fra denne er emnerne hentet i dette århundrede, og det geografiske tyngdepunkt er samlet om nordiske forhold.

Der er en klump omkring sikkerhedspolitik: Weserübung set i relation til den finske vinterkrig og den engelske u-bådsbekæmpelse. Sikkerhedspolitik er også Poul Villaumes undersøgelse af Danmarks forhold til USA under Koreakrigen. En anden klump udgøres af økonomiske forhold med afhandlinger om den danske nationalbanks politik i 1930'erne; om Danmarks tiltræden af ITO (International Trade Organization); om den svenske småstats handelspolitiske manøvrer mellem England og Sovjet i 1921; om udlandets syn på den danske vækststrategi; og om dansk skibsfarts integration i den internationale økonomi efter 1945. Tre stykker behandler de beslægtede emner: Socialdemokrati og velfærdsstat; og en studie af idrætslivet i en københavnsk forstadskommune kan siges at tegne et billede af velfærdspolitikens lokale aspekter.

Et ideologisk perspektiv er behandlet i Henrik Nissens afhandling om den nationale vækkelse i Danmark under besættelsen; i Inga Flotos skildring af to amerikanske historikerskæbner i kølvandet på McCarthy-tiden; samt i Karl Christian Lammers afhandling om nationalsocialisternes mobilisering af tyskerne. Det internationale udblik kommer til udtryk dels i den nævnte afhandling om ITO og dels i Mogens Pelts undersøgelse af Grækenlands stilling mellem Europa og den nære Orient i 1930'erne.

Påvirkningen fra aktuelle problemer i vor egen tid kommer naturligvis klart frem i mange af de nævnte afhandlinger, men særligt tydeligt i undersøgelsen af Hitler-tidens flygtninge; i afhandlingen om miljøpolitikens stilling mellem eksperter og lægfolk; samt om forskeruddannelsen i velfærdsstaten.

Historie hører jo stadig hjemme under humaniora, selv om påvirkningen fra den nomotetisk orienterede politologi efterhånden mærkes mange steder. Strikt humaniora – og i ordets bedste forstand – er imidlertid Hans Kirchhoffs afhandling om skæbnefællesskabet mellem Scavenius og Best. Den er det ren nydelse at læse, for dens højtudviklede sproglige sans og for dens nuancer i

menneske- og livssyn. Ud fra et nyhedskriterium er dens vægtigste del redegørelsen for den brevveksling mellem de to herrer, som blev opdaget i 1988. Den begyndte i 1950, da Scavenius sendte sit foto med dedikation til den i Horsens indsatte krigsforbryder. Den fortsatte til Scavenius døde i 1962. I 1952 sendte Best til den forhenværende stats- og udenrigsminister et manuskript om sin andel i besættelsestiden. Scavenius svarede, »og indledte hermed det ejendommeligste samarbejde, der er set om noget værk i besættelsestidens historie«.

Jeg håber, at jeg med denne anmeldelse har formået at formidle min opfattelse af en for genren usædvanlig homogen og værdifuld udgivelse, hvori de fleste med hovedinteresse indenfor den moderne historie vil kunne finde udbytterig læsning. En usædvanlig stor del af bidragene er oven i købet beslægtede med Gemzells disputats og øvrige hovedværker.

Wilhelm Christmas-Møller

MICHAEL JALVING: Mellem linierne – Thorkild Hansen som historiefortæller. Odense University Studies in History and Social Sciences vol. 172, Odense Universitetsforlag 1994. 93 s., ill.

For en historiker er fænomenet 'den historiske roman' et kors for tanken: hvorfor vælger en forfatter, hvis ønske måtte være den frie fantasie udfoldelse, at pålægge sig selv de uendeligt mange bånd, som kommer af ønsket om historisk korrekthed? Hvorfor er en forfatter som Thorkild Hansen (1927-89) så forhippet på at vise, at det, han skriver, er *Wahrheit*, i stedet for at give sig hen til forfatterens egentlige bestilling: *Dichtung* – at beskrive det *mulige* og ikke nødvendigvis det *virkelige*? (En definition af hvervet, som går tilbage til Aristoteles' poetik).

Det er ikke i første omgang Jalvings ærinde at svare på dette spørgsmål, men derimod på meget traditionel vis at gå Thorkild Hansens arbejde med kilderne efter i sømmene. Konklusionen er kort, at Thorkild Hansen består næsten enhver metodeeksamen, som har Michael Jalving som censor. I striden mellem *Wahrheit* og *Dichtung* har Jalving reddet Hansen over på *Wahrheit*-siden. Knapt 100 sider er ikke meget plads, hvis man vil behandle et livsværk som Hansens romaner udgør: »Det lykkelige Arabien« (1962), »Jens Munk« (1965), Slavetrigoen (1967-70) og »Processen mod Hamsun« (1978). Jalving har da også valgt enkelte passager ud, medens man måske var bedre tjent med analyse af et enkelt værk for at nå ind bag ved det, både som historisk (i betydningen 'realistisk') og fiktivt værk. Men hvis Hansen er en god kildekritiker, hvorfor fik han da aldrig sit akademiske borgerbrev?

Thorkild Hansen tillader sig at udfylde de huller, hvorom kilderne tier, og lader i disse passager lysten til at berette et muligt hændelsesforløb få forrang for pligten til *kun* at fremstille det kendte og virkelige. Det er den skabende forfatters helle. Hansen installerer til dette formål i sine fortællinger en Krøniker, der som hans talerør – ja, ifølge Jalving som identisk med forfatteren selv (s. 28) – har en »aabenlys svaghed for det anekdotiske« og »en beklagelig tilbøjelighed til at udgive det mulige som det virkelige« (Jens Munk, 1. del, 1. kap.) Hansen skyder krønikeren ind mellem sig og læseren, når han forlader kildernes faste grund.